

Om Jydeslaget

af Erik Hejlsø

Nogle medlemmer af tilflytter-generationen har måske ved samvær med ældre indfødte jyllinger hørt bemærkninger om "dengang vi roede jyderne ud!"

Sejlsportsfolk har måske undret sig over de mange Jydegrunde m.v. de møder på søkortet over Roskilde Fjord.

Det kunne måske være interessant at vide lidt om de begivenheder, der således har sat sine spor i egnens historie og stednavne.

Før 1870 var fiskeriet på fjorden ikke særlig effektivt - det mente i hvert fald fiskerne fra Limfjorden og andre jydske fjorde, hvor man tog anderledes fat.

På Roskilde Fjord brugte man de metoder, der var gode og gennemprøvede og supplerede kun langsomt med mere moderne metoder, der kom udefra. Fjorden vrimsede derfor også med alle mulige dejlige fisk, som en rask jyde godt kunne tænke sig at få fingre i.

Et redskab disse jyder havde lært sig at bruge var Puls-voddet, som var ret berygtet i Isefjorden, hvor man mente det ødelagde fiske-ynglen. Man brugte dog voddet i Isefjorden under navnet Bøt-vod, men kun i mindre målestok. Princippet er, at man jager fisken ind i voddet ved larmen fra den såkaldte "Puls" - en tragtformet hul træklods på en stang - der stødes ned i vandet.

En morgen i juni 1871 fik fiskerne i Sct. Jørgensbjerg en mindre forskrækkelse. Havnen vrimsede med jyder, der havde travlt med at søsætte 7-8 både, som de havde transporteret til Roskilde ad jernbanen. Det hele var organiseret af to foretagsomme mænd: Fisker Lars Christensen, Harboøre og skibsfører H.C.Hansen, Kalundborg.

Jyderne fyldte bådene med udstyr til puls-fiskeri og med vod af en størrelse man endnu ikke havde set i fjorden, - derefter roede de rask over til Gershøj, hvor de lejede sig ind hos bønder og - fiskere. Og så blev der fanget ål - en af jyderne skal have udtalt "at hvis han fik fred at fiske denne sommer igennem, så skulle han sørge for, at der ikke blev en ål tilbage i fjorden!"

To tyske jagter lå på skift til ankers ved Gershøj og blev fyldt med ål, medens partneren sejlede sin last til Tyskland.

Det så jo effektivt ud, så det kan ikke undre, at fjordens fiskere gik og skumlede, idet de mente, at deres erhverv var truet.

Lørdag d. 12. august 1871 stod så Jydeslaget.

H.C.Hansen blev afhentet af ophidsede fiskere og slæbt til et møde i Gershøj Kro, hvor 60-80 rasende fiskere fra hele Roskilde Fjord fortalte ham, at han ødelagde eksistensen for 500 familier, hvis ikke han tog bort. H.C.Hansen ville ikke bøje sig og sagde, at han havde loven på sin side.

Så tog man mere håndfaste metoder i brug. Tre fiskere fra Sct. Jørgensbjerg bordede den tyske jagt på pladsen ved Gershøj, lattede dens anker og sejlede den ud på den anden side af ponton-broen ved Frederikssund. Resten af fiskerne - deriblandt kendes to navne fra Jyllinge, Frederik Knudsen og Jens Nielsen - tog sig af jyderne

Om Jydeslaget

Egnshistorisk Nyt nr. 3 - 1980 - udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

og ekspederede dem samme vej som tyskerne. Bagefter fejrede man sejren hos den gamle lods og havnefoged i Frederikssund, Ole Jensen.

Dagen derpå var der dog en regning at betale - for jyderne kom skam tilbage og meldte fiskerne til politiet. H.C.Hansen anførte, at det var et komplot af misundelige lokale beboere om, "ved trusler og ved anvendelse af magt at skaffe sig eneret til fiskeri på et sted, hvor det står åbent for alle".

Fiskerne blev dømt til at betale 700 rigsdaler i bøde og skadeserstatning, hvilket vel svarer til værdien af en almindelig ejendom, altså ca. 500.000,- kr. Det var ret hårdt for de berørte familier, som i forvejen kun havde til dagen og vejen, at skaffe ca. 8-10.000,- kr. hver, men i Roskilde havde fiskerne en god ven i kommandør Wilde. Han satte en indsamling igang, der skaffede pengene.

Fjordens fiskere havde dog lært af jyderne, så fiskeriet på fjorden tog et vældigt skridt frem, sådan at der blev skænderier mellem fiskerne indbyrdes - de effektive, og dem der holdt på det gamle. At fjorden nu ikke mere er så rig på fisk skyldes nok, at der er for mange om bidet - ikke mindst en masse fritidsfiskere.

Hadet til jyderne er jo nu glemt, men der var engang fiskere i Jyllinge, der talte om "at binde på dansk" og "at binde på jydsk".

Litteratur og kildehenvisninger:

Arthur Fang: Sct. Jørgensbjerg, Roskilde 1937.

Gunnar Olsen: Stednavne på Roskilde Fjord, Jyllinge 1973.

A.Hjort Rasmussen: Mistænkeliggørelse og selvtægt i 1870-80'ernes danske indvandsfiskeri.

Maritim kontakt I, København 1980.